СВОБОДА

Політична, просвітна і господарська часопись. Виходить що тижня в суботу.

Редаґує: Д-р СТЕПАН БАРАН.

ПЕРЕДПЛАТА: В Австрії й Угорщині: річно 6 кор., піврічно 3 кор., чверть річно 1.50 кор. Поодиноке число коштує у Львові 10 сот., на провінції 12 сот. За границею „Свобода" коштує на цілий рік: В Німеччині 6 марок; в Росії 3 рублі; в Америці 2 доляри.

Адреса Редакції і Адміністрації: „СВОБОДА", Львів, Ринок ч. 10., II. поверх.

Ч. 21. ЛЬВІВ, субота, дня 20 мая 1916. Рік XX.

Потреба наділеня інвалідів землею.

Одним з найважнійших питань, над яким роздумують тепер державні мужі, є справа заосмотреня воєнних інвалідів.

Сій справі присвячує не тільки наша держава але і поодинокі її народи велику увагу, щоби в сей спосіб зазначити свою подяку для хоробрих оборонців, які з війни вийшли неспосібними або мало спосібними до праці. Окремим законом державним держава признала грошеву ренту для воєнних інвалідів, а кромі того в поодиноких коронних краях потворила краєві комісії опіки над воєнними інвалідами, які закладають школи для воєнних інвалідів в тій ціли, щоби їх привчити до якоїсь фахової роботи і в сей спосіб дати їм спроможність до дальшого прожитку.

Наше Краєве товариство господарське „Сільський Господар" як наша одинока хліборобська організація в краю, взяло рівнож під свою розвагу справу заосмотреня воєнних інвалідів і всій справі виробило окреме пропамятне письмо, яке за посередництвом президії Загальної Української Ради передало начальним державним і військовим властям.

Се пропамятне письмо Загальної Української Ради а властиво Краєвого товариства господарського „Сільський Господар", виходячи з того заложеня, що найбільше число воєнних інвалідів української народности походить з хліборобського стану, домагаєть ся для воєнних інвалідів - хліборобів окремого узгляднення і відмінного трактованя. Іде іменно о се, що сама грошева рента (пенсія), яку по війні буде одержувати воєнний інвалід, не вистарчить на його прожиток. Зрештою саме наділенє пенсією воєнного інваліда, який ще хоч в части може заробити на себе і вести господарство, не розвязує зовсім справи заосмотреня всіх ів.лідів. Є майже неможливою річию, щоби державний фонд дав відповідну пенсію всім інвалідам, бо се непомірно обтяжило би державний скарб. Впрочім в многих случаях саме наділенє пенсією не є вказане з господарських зглядів, бо гроші, які держава вложить на удержанє інвалідів, можна кориснійше ужити, особливо відносно до інвалідів з дрібного хліборобського стану.

З сеї причини люди і організації, яким забезпеченє долі найширшої верстви справді лежить на серци, занимають ся між иншим і забезпеченєм долі воєнних інвалідів з хліборобського стану. Між иншим угорський епископ Прохаска предложив Союзови угорських рільників предложенє, щоби воєнних інвалідів - хліборобів наділювати чиншовими ґрунтами, які можна утворити на державних доменах або на добрах фундаційних.

Таке однак розвязанє справи, яке поставив епископ Прохаска, не відповідає нашим східно галицьким віднєсинам і понятям нашого народу. Для наших воєнних інвалідів хліборобів є радше вказаним наділюванє їх землею на власність і творенє для них дрібних господарств в обємі 10 до 15 моргів ґрунту, бо лиш на власнім а не на чиншовім ґрунті наш хлібороб буде працювати з повним пожертвованєм, знаючи, що земля, на котрій працює, є його власностю. Для наших селян хліборобів зглядно для воєнних інвалідів не є вказаним також наділенє їх одноразовою грошевою відправою, як се рішила Німеччина для своїх воєнних інвалідів, бо гроший наш хлібороб не потрафить корисно зужиткувати, не маючи для себе варстату праці, яким для него є одиноко земля.

І длятого являєть ся найкориснійшою річию для наших воєнних інвалідів-хліборобів, які не мають зовсім власних господарств, або мають дуже маленькі, щоби наділити їх землею на власність, творячи для них дрібні господарства, 10 до 15 моргові. Замість давати інвалідови щорічну ренту (пенсію) або більшу одноразову грошеву відправу, держава зробить ліпше, коли за сї гроші закупить землю у великих панів чи богатих фундацій і розділить її поміж незаможних воєнних інвалідів хліборобського стану. В сей спосіб видаток на інвалідів буде як найкориснійше ужитий, а кромі того держава скріпить селянський, дрібний хліборобський стан, даючи йому спромогу працювати з користю для себе і для держави на рідній, батьківській землі. Рівночасно скріпить і свою оружну та податкову силу, бо дрібний хлібороб, маючи під рукою варстат праці, себто землю, не буде кидати рідного краю і шукати зарібку на далекій чужині.

Щоби однак вповні повела ся ся велика і благодатна реформа (зміна) треба не тільки дати воєнним інвалідам - хліборобам землю, але також і відповідну фахову хліборобську освіту та відповідну організацію. В тій цили сю велику реформу в справі заосмотреня воєнних інвалідів хліборобського стану повинна держава переводити не тільки у власнім своїм крузі ділання, але і притягнути до неї і наші питомі, українські хліборобські організації та просвітні товариства, в першій мірі Краєве товариство господарське „Сільський Господар" і товариство „Просвіту", які є готові всіми силами поперти акцію держави в области заосмотреня і виобразованя воєнних інвалідів хліборобів української народности.

Такий є зміст пропамятного письма Загальної Української Ради зглядно „Сільського Господаря". Не вичерпує він вповні всіх наших домагань в области земельних реформ, але безперечно справа, яку в сім письмі порушено, є дуже важна і колиби держава пішла за думкою зґаданого пропамятного письма, то се в значній мірі скріпило би наш хліборобський стан.

Воєнна поміч.

Воєнне обезпеченє інвалідів.

Нова акція Австрійского військового фонду для вдів і сиріт.

Від президії ц. к. військового фонду для вдів і сиріт одержуємо слідуюче оповіщенє:

Ободрений знаменитим вислідом воєнного обезпечення на случай смерти (досі зголошено 208.000 внесень на суму обезпеченя в квоті над 205 міліонів корон) рішив ся заряд фонду приступити до введеня воєнного обезпеченя інвалідів.

Воєнне обезпеченє інвалідів є в теперішній своїй формі цілковито новою, доси непрактикованою галузю суспільного обезпеченя, а покликала його до житя одинока конечність достаточного господарчого заосмотреня для всіх тих, котрі улягли цілковитому або частинному зменшеню цивільної зарібкової спосібности чи то через скалїчене (зранене), нещасливий случай, слабість без ріжниці чи у війні, чи в становій области, чи в полоні, чи в краю поза воєнним тереном.

У воєннім обезпеченю інвалідів сотворив Фонд вдів і сиріт дійсний ідеал обезпеченя першорядного рода, котре запевняє відповідне відшкодованє для всякого рода і для всякої степени інвалідности, без огляду на се, чи вона спричинена війною, нещасливим случаєм чи слабостю. Нова поліса фонду для вдів і сиріт обезпечує не тільки інвалідність в наслідок скалїченя але розмірно значно частійшу інвалідність в наслідок слабостий. Обезпеченє се іде навіть еще дальше, бо в усіх случаях наразі неозначеної інвалідности платить через два роки відповідну частинну квоту а по упливі двох літ западає остаточне рішенє на підставі нового сконстатованя. При всіх правіжах слідує означенє кождочасної суми відшкодованя в можливо найпростійшій формі через подане до відома військово-лікарського усталеня; Коли обезпечений в хвили зраненя, слабости або нещасливого случаю не є вже у військовій службі, слідує усталенє степени інвалідности в дорозі цивільно-лікарського поступованя. Безсумніву навіть звичайний чоловік зрозуміє по тих коротких поясненях, котрі властиво вповні вичерпують ціль і єство нового воєнного обезпеченя інвалідів, надзвичайну вартість

і вагу сеї в широкім стилю подуманої самопомочи. Відтак і премії є так низькі, що їх може легко заплатити кождий і найбіднійший тим більше, що можна платити в ратах. Нове воєнне обезпечене інвалідів є властивим людовим обезпеченєм найлучшім змислі; воно є значним доповненєм державного зао смотреня, воно вийшло з загально відчуваної потреби як одиноке і найуспішнійше забороло против шкідних наслідків війни. Так як воєнне обезпечене на случай смерти, яке до нині виплатило богато тисяч корон, осушило богато сліз і часто потрафило улекшити гірку долю і давлячу нужду, знайде без сумніву також і гарна ідея нового воєнного обезпеченя інвалідів зрозуміне в широких кругах суспільности. Кождий розумний, кождий думаючий чоловік схоче скористати з його благодатий, кождий схоче забезпечити себе і свою рідню, щоби що найменше охоронити себе перед тяжкою матеріяльною журбою і в той спосіб доложити цеголку до вемикої будівлї загальної і всїх обіймаючої воєнної опіки, котру ставить ся в сїм історичнім часї.

Др. Андрій Чайковський.

На цвинтари.

Давно я вже небув на цвинтари так на тім старім де ми Українцї в часї наїзду почували себе найбезпечнїйшими перед оком московської охрани, як і на тім новім, звідкіля найкраще було чути в осени 1914. гук гармат на Підкарпатю.

Тодї здавалось менї, що се найкраща музика, музика надії, що ось наші „асвабадітелї“ дадуть ногам знати, тай підуть собі, з відкіля прийшли.

Тямлю, якось пізної вже осени вечером зайшов я на західний беріг цвинтаря. Менї здавало ся, що десь далеко везуть порожні бочки по деревлянім мостї. Аж опісля довідав ся я, що се називаєть ся тарабановий огонь. І хоч я знав, що за кождим стрілом у тїй густій масї відгуків йдуть люди на той світ, або стають нещасними калїками, то я тїшив ся тим відгуком, бо се мало принести нам свободу від тяжкої мов олово неволї північного медведя.

А ще тодї бачив я масові похорони салдатів, які вмирали від холєри, червінки, тифу і від ран. Я бачив, як привозили тих нещасливих сїрих невільників на магістрацьких возах, якими возять вуголь та смітє. Було їх нераз шість або й більше трупів зложених мов якісь великі поліна. І тут над великою ямою виймали з васага побічницю і скидали на землю мерців теж як поліна. Страшно було дивити ся на ті викривлені від смертельного бою лиця, на ті витріщені з остраху перед смертю очи. Не один з них держав закостенїлї в гору піднесені руки. Може як раз молив ся у пересмертнім моментї, а може як раз витягнув їх на повитанє батька, матери, жінки, сестри або дитини, що йому у хоробливій уяві показали ся.

Скидали їх салдати у яму, як кому повело ся впасти... А прецїнь се були колись живі люди, сотворені на образ божий, які мали право до житя, до світа і до благодатий нашого прссвіченого століття. Відтак приходив патлатний брудний батюшка з дяком салдатом відмимрив свої молебнї, і пішов собі. Тодї яму засипали салдати, висипали невеличку могилку і поставили хрест.

Я вже бачив ріжні похорони: такі парадні, що то пятьдесять священиків ріжного ступня, віку і обряду за помершим молились.

А хто-ж за тими бідними молив ся? Рідня сотки миль. Вона й незнає, що з їх любим рідняком діється ся. Бідна жінка десь там в далекій губернії переповідає своїми словами прегарний віршик нашого Миколи Устіяновича:

Цить, цить дитятко,
Поверне наш татко,
Поверне — кажуть мир буде,
Принесе дитинї колачик в гостинї.
І маму пригорне до груди.

Ніхто за ними не молить ся, а Бог усе видить, бо він для усїх однаковий. Вони — теж мають право на спасения душі, як і ті, що за них десь там молять ся. Бо Христос не говорив до людий: приїзджайте до мене у золочених каритах, а я вам бенкет справлю, а говорив так: приходьте до мене усї, що страждаєте, усї пригноблені, полишені, забуті, а я вас успокою, положу край вашим терпіням, і зроблю вас щасливими.

То саме ті нещасливі підходять як раз під той божеський зазив. Не поволї они лишали нещасну депостизмом прибиту країну свою бідну рідню, усю свою мізерію, бідно ту і йшли по приказу царя бога, по волї ріжних катів Сазонових на те, щоб мордувати і самим дати себе мордувати. За їх гріхи відповідають другі, бо вони їх вже тим спонукували, що гірко ціле житє горювали і скінчили мов собака під плотом і ссбачого похорону діждали ся.

Для таких в першій мірі царство небесне...

Усе те нагадав я, як нинї пішов опять на цвинтар При входї з переду пишають ся гарні гроб вці з мармору і тесаного пісківця з гарними золоченими написами. Іх цвинтарна улиця призначена для тих висших десяти тисяч.

А далї вже йдуть бідні могилки з хрестами деревляними або без хрестиків.

Говорять, що смерть рівняє всїх, а показуєть ся, що се неправда. Богачі хотять вічно жити і тому ставлять своїм величаві гробівцї. Годї не всміхнути ся, на сю людську зарозумілість, коли гадаєш на незрівнані піраміди Фараонів. Чи гадали вони, ті могутні старинні володарі Єгипта, що прийдуть колись варвари із півночи і позабирають їх Рамзесів до своїх музеїв? Не краще їм було піти в сиру маму землю? До того часу було би по них слїду не було і ніхто би їх не рушав.

Закони природи ніхто неопре ся, а коли сказано: з пороху повстав ти чоловіче і в порох повернеш ся, то на те ті гробівцї ті піраміди не поможуть.

За той час, як я тут був у послїдне, наш цвинтар дуже змінив ся. Насїяно могилок у троє тільки, що було перше. Се все жертви війни.

З одного боку салдатські могили. Вони поховані без порядку в суміж, одна наперед другу і поза другу. Так само як вони і за житя машерували, били ся, йшли до приступу як череда волів гнаних батогами, так само і поклали їх на вічний упокій.

На хрестиках повиписувані не вправною рукою, хто де лежить. Видно непроходимую Рассіею, бо заки прочитаєш губернію, уєзд, город, деревню, то аж в очах заморочить ся, поки дійдеш до імени покійного Івана Петровича Голубова. А стрінеш тут і імена наших українських братів із серця України Київщини, Полтавщини і так далї... І згадаєш слова народного поета:

Не за Україну, а за її ката
Довелось пролить кров добру, не чорну.

На однім хрестику прочитаєш деколи побіч обивателя із Калуги імя плєнного, Німця, Мадяра, і т. д. За житя бороли ся; а тепер смерть загнала їх у братні обійми в однім могилцї.

А зараз за доріжкою опять могили, та тут вже не той світ. Порядок бє в очи. Могилки начеб до штура в рівних рядках. Наче чуєть ся слово команди: в право рівняй ся! Кожда могила окопана муравою, на кождій хрестик з табличкою німецькою: імя і назвиско, ступень, полк і день смерти... вже без губерній, уєздів, повітів деревні...

І тут ріжниця в культурі в очи кидаєть ся.

Та що з того? І тут і там молоде здорове тїло пішло на розклад, перемінить ся в порох, з якого повстало. Наїздники грабіжники і оборонцї своєї вітчини.

Дивлюсь на се, молитву за упокойну в душі відмовляю і слова Тарасі згадую:

За когож ти розпинав ся Христе, Сине [Божий?

Самбір — у великодну пятницю 1916.

Світова війна.

На російськім фронтї.

Позиційна війна триває тут на цілім фронтї від Бесарабії аж по Балтійське море. Важних подій не було в послїднім тижни на сім фронтї, кром звичайних незначних боїв передних сторожий, обкидуваня бомбами зі самолетів і місцями незначної діяльнссти артилєрії. Чи і коли зачне ся офензива на сім фронтї, на разї не звісно.

На італійськім фронтї

В ріжних точках італійського фронту була в послїдних часах значнїйша діяльність так артилєрії як і піхоти. Послїдний звіт з 16. мая вказує, що

зав
зяті бої розпочали ся рівночасно майже на всїх важнїйших точках. Особливо на границі полудневого Тироля сей перший весняний виступ нашої армії вінчав ся знаменитим успіхом. Наші війска заняли італійські становища, відкинувши Італійців в зад і беручи в неволю два тисячі пятьсот жовнірів і 65 офіцирів, між ними одного полковника та здобуваючи 11 машинових кр сів і сім гармат. Коли зважить ся незвичайно тяжкі обставини, серед котрих приходить ся бороти ся нашим жовнїрам на італійськім фронтї, то послїдний успіх можна назвати дуже великим,

В кождім разї треба вижидати з сего фронту дальших важнїйших вістий.

На Балканї.

На загал беручи, на Балканї нема теперніяких важних приключень. В Альбанії коло Вальони, яку від сторони суші окружили наші війска, на разї застій. За те в Македонії розпочала ся живійша діяльність Німецькі і болгарські війска зачали вже острілювати французькі і англійські становиша над рікою Вардаром, але про більшу воєнну діяльність нема зовсїм вістий. Залогу в Солуни і взагалі в Македонії скріплено рештками сербського війска, яке схоронило ся на грецький острів Корфу. Заграничні газети доносять, що в послїдних часах перевезено з Корфу морем до Солуня 65 тисячів сербського війска, а решту 20 тисячів мають перевезти невдовзї. До Солуня з'їхав вже сербський штаб військовий і сподїєть ся при помочи Французів і Англійців розпочати офензиву проти союзних війск: німецького, болгарського і австрійського. Можна однак приняти за річ бєзсумнївну, що коли би там справдї розпочала ся ворожа офензива, то на успіхи і числити не може, бо наші союзні армії під кождим зглядом мають там значну перевагу над противником. Під **Дарданелями** дальше спокій. Ту треба згадати, що до Царгороду (Константинополя або по турецьки Стамбулу) приїхав недавно значнїйший відділ австрійської артилєрії з гарматами, який дефілював там перед султаном. Правдоподібно, що сей відділ нашої артилєрії знайде примінене на однім з азійських фронтів.

На заході.

Шаліюча від ряду тижнів кровава битва на сїм фронтї зосередила ся головно коло Верден, а в меншій части у Фляндрії (проти Англійців). Пляновий німецький наступ слїдно тільки коло твердинї Верден, де Нїмцї мимо надлюдської оборони зі сторони Французів мають що раз то нові успіхи і з одної сторони підійшли вже на шість кільометрів під твердиню, яку вкінци вдасть ся їм взяти мимо значних втрат з обох сторін. Впрочім нема там наразї нїгде пересуненя фронту.

На азійських фронтах.

Себто на Кавказї і в Мезопотамії не було в послїднім тижни нїчого замітнїйшого.

Низше подаємо звіт австро-угорського і німецького генерального штабу за час від 10 мая до 16 мая включно:

Звіти австро-угорського ґенерального штабу.

Війна з Росією.

(10|5). В східній Галичині і на Волини безупинна скінчена діяльність у військ забезпечуючих. Зрештою не було ніяких особливих подій.

(11|5). Нїчого нового.

(12|5). Скріплене боєвої діяльности на нашім фронті далї вдержуєть ся. Ніяких особливих подій.

(13|5). Положенє незмінене.

(14|5). Не стало ся нїчого, що мало би значінє.

(15|5). Положенє те саме.

(16|5). Нїчого нового.

Війна з Італїєю.

(10|5). Ворог, котрий вчера сильнїйше острілював поодинокі части горицького примістка і височини Добердо, підняв нині рано кілька наступів на Сан Мартіно, які всї відперто. Також на каринтійськім і східно-тирольськім фронтї прийшло місцями до скріпленої діяльности артилерії.

(11|5). Збільшена діяльність артилерії вдержувалась також вчера на більшій части фронту. Особливо була вона жива у відрізку Дольомітів між Кательштайном і Букселььштайном. Італїйський летун кинув вчера передполуд. бомби на ринок і площу Катедральну в Гориції. Згинули від сего дві цивільні особи, а 33 є ранених.

(12|5). Артилерійські бої тривають далї із змінною силою. Ворожий наступ на Мрзлї Верх відбито.

(13|5). На північнім спаді Монте Сан Мікелє відперли наші війска кілька наступів. Італїйцї потерпіли тяжкі втрати. Зрештою нічого осoбливого.

(14|5). На височині Добердо на захід від Сан Мартіно відперто в ночи завзятий атак Італїйців, при якім вони послугували ся ручними гранатами. Зрештою боєва діяльність була мала.

(15|5). Вчера попол. в кількох відрізках фронту розвинули ся значні бої артилерії, які ведуть ся й нині. В ночи наші літаки кинули чимало бомб на адрійські заведеня коло Монфальконе, на Чірець в Червіняно і инші військові заведеня. Всї літаки вернулись ненарушені. На захід від Сан Мартіно наша піхота виперла ворога з висунених вперед ровів його і відперла кілька протинаступів. Наступи Італїйців на північ від Монте Сан Мікелє зломано. Місто Гориція вечером стояло під огнем.

Також на північ від примістка Тольмайну наші війска в кількох місцях вдерли ся в італїйські рови.

(16|5). Боротьби артилерії розширили ся вчера на цілий фронт і піднесли ся до великої сили.

У відтинку височини Добердо вдер ся випробований полк ополченців з Хеб до неприятельських ровів на схід від Монфальконе. Взяв він до неволї 6 офіцирів і 150 італїйських жовнірів, приналежних до ріжних італїйських полків кінноти та здобув один машиновий кріс. Здобуту вчера нами позицію мимо усіх змагань неприятеля, аби її назад відобрати, удержано і укріплено. Тут попало в наші руки 5 офіцирів, 140 жовнірів, один машиновий кріс і богато иншого воєнного матеріялу. Нині рано кинули неприятельські летуни на Кастанєвіц і на декілька виразно означених заведень санітарних бомби, не вчинили однак ніякої шкоди. Коло горицького примістка коло Пляви і у відтинку тольмайнськім взяла наша артилерія сховки неприятеля під сильний огонь. Ріжні операції піхоти на тім фронтї принесли у полонени них 1 офіцира і 116 жовнірів. На фронтї каринтійськім ведуть ся при добрих условинах обсерваційних теж оживлені бої артилерійські, а коло Понтеби також боротьби піхоти наших військ з відділами берсалієрів. В Дольомітах відперто кілька італїйських наступів на наші становища на Коль ді Ляна і в области Троасаєсі. В полуднев.м Тироли взяли взяли наші війска могутним огнем артилерії перші неприятельські становища на хребті Армемтерра (на полудне від долини Сугана). на височині Фільґерайгу на північ від долино Терраньольо і на полудне від Ровереда. У боротьбах тих взято в полон 65 офіцирів, між ними одного полковника, більше чим 2 5000 жовнірів, здобуто 11 машинових крісів, 7 гармат і зістрілено один неприятельський лїтак.

Війна на Балканї.

(10|5). Без зміни спокій.

(11|5). Нїчого нового.

(12|5). Положенє незмінене.

(13|5). Положенє незмінене.

(14|5). Не стало ся нїчого, що мало би значінє.

(15|5). Положенє те саме.

(16|5). Нїчого нового.

Подїї на мори і у воздусї.

(15|5). Дня 13. с. м. відділ гидроплянів кидав успішно бомби на військові заведеня в Вальоні і на острові Сассено. Мимо сильного оборонного огня відділ вернув ся без шкоди.

Звіти німецького ґенерального штабу.

На сході.

(10|5). На полудне від Горбунівки (на захід від Двиньска) відперто серед тяжких ворожих втрат московський наступ на вузкий кусень фронту.

(11|5). На північ від двірця в Зельбурзї здобули ми 500 метрів ворожих становищ. При тім дістало ся в наші руки 309 неранених полонених. Здобули ми кілька машинових крісів і метавок мін.

(12|5). Німецький відділ лїтаків кинув богато бомб на дворець в Городнї на лінії Красне Миньск.

(13|5). На північ від двірця Зельбурга наша артилерія в засновку знівечила московську пробу наступу, проти здобутих нами недавно ровів.

(14|5). Не було ніяких особлизих подій.

(15|5). Ніяких особливих подій.

(16|5). Не було особливих подій.

На полудневім сходї.

(10|5). Не було нїчого замітного.

(11|5). Не стало ся нїчого особливого.

(12|5). Нїчого замітного.

(13|5). Нїчого замітного.

(14|5). Ворожих летунів, які кинули бомби на Міровце і Дойран, прогнано нашим оборонним огнем.

(15|5). Ніяких особливих подій.

(16|5). Не було нїчого замітного.

На заходї.

(10|5). В Арґонах силкував ся ворог в звязку з висадженєм мін вдерти ся до наших ровів. Відперто його На полудневий захід від горбу 304 відсунено ворожі передні становища дальше взад і знищено один міст. Наше становище на горбі далї розбудовано. Німецькі летуни кинули богато бомб на фабричні заведеня в Домбоель і Раон.

(11|5). Німецькі самолети обкинули бомбами Дінкірхен і зелїзничі заведеня коло Адінкерке. На західнім березї Мози Французи по полудни пішли до наступу коло узгіря Мертвий Чоловік, а вечером на полудневий схід від узгіря 304. Оба рази атаки зломано, при чім неприятель поніс значні втрати. Баверська патруля полонила в лїсї Намар 54 Французів. Число нераненых полонених Французів у боях за узгірє 304 від 4. с. зросло на 54 офіцирів і 1515 жовнірів.

На східнім березї Мози в околици лїса Келєт цїлу ніч ішли бої на ручні гранати. Атак Французів у тім лїсї відперто.

(12|5). На полудневий схід від форту „Гогенцолєрн“ коло Галлюх здобуто кілька англїйських лїній. Доси є 127 полонених. Взято богато крісів. Противник потерпів тяжкі криваві втрати, особливо в безуспішнім протинаступі. В Арґонах розбив ся французький наступ на Мертву Дочку.

В области Мози з обох боків живі артилерійські бої без замітної діяльности піхоти.

(13|5). Між Арґонами і Мозою відбувались місцеві живі боі ручними ґранатами. Відперто проби ворога посунутись вперед в лїсах під Авокур і Малятекур. Ворожий наступ нічний на полудневий захід Мертвого Чоловіка застиг в нашім огни. На східнім березї Мози потерпіли Французи значні втрати при невдачнім наступі під каміноломом на захід від Аблякського лїса. Зістрілено два лїтаки.

(14|5). Вивідний відділ вдер ся в лїсї Плєґстер (на північ від Армантієр) до другої неприятельської лїнії, висадив у воздух штольню, приготовлену до заложення міни, і вернув з 10 англїйськими полоненими. В околиці Живанші ан Когель спричинено висадженє мін серед англїйських позицій; були там також корисні для нас бої за вирви й рови. На західнім березї Мози відперто французький атак, піднятий з ручними гранатами на узгірє 304. По обох боках Мози була оживлена діяльність артилерії обох сторін.

(15|5). На богатьох місцях фронту була жива діяльність артилерії. Проби ворога відбити нам свіжо здобуте становище коло Аліш відперто в рукопашній боротьбі о скільки вони не зломили ся в нашім огни артилерії. В области Мози відперто легко наступ ворога на західний бік Мертвого Чоловіка і коло лїса Каєт.

(16|5). Менші підприємства на ріжних місцях фронту довели до полонення певного числа Французів і Англїйців. На західнім березї Мози криваво відперто огнем артилерії піхоти і машинових крісів кілька слабших наступів на наші становища на горбі 304. Такий самий бур успіх наступу, який зробив ворог на висунену вперед часть нашого становища на північ від Во.

Зі світа.

Як дивить ся на війну і мир англїйський міністер заграничних справ Ґрей?

Недавно редактор одної великої американської ґазети, що виходить в Чікаґо, мав розмову з англїйським міністром заграничних справ Ґреєм про те, чи скоро скінчить ся війна і якого мира бажає Англія і її союзники. Сю розмову оголосила тепер згадана америнанська ґазета. Ґрей говорив:

Дані Аскітом (англїйським президентом міністрів) обіцянки привернення самостійности Бельгії і Сербії будуть додержані. Додержимо договору, що мир буде заключений тільки в порозуміню з нашими союзниками. Ми й союзники боремо ся за вільну Европу, за Европу, яка була би вільна не тільки від панування одного народу над другим, але також від крикливої дипльоматії, від воєнної небезпеки, від постійного побрязкування шаблею. Боремо ся за рівноправність, за право, мир і цивілїзацію на цїлім світї, супроти суворої сили, яка не знає жадного обмеженя, жадного милосердя.

Те, чого хоче Прусія, є пруською перевагою. Прусія змагає до Европи, уформованої й опанованої Прусією, до знесення свободи своїх сусїдів і свободи нас усїх. Заявляємо, що житє серед таких умов є неможливе

до знесеня; те саме заявляють також Франція, Бельгія й Росія.

Поборюємо також німецьку думку про корисність, а навіть про управнене все повертаючої війни. Бажаємо сильного европейського мира й на цілім світі, мира, який був би запорукою проти заборчої війни.

Ґрей вказав на становище Німеччнни, противне відбутю конференції (наради) в справі австро-угорських домагань до Сербії додаючи що та справа шляхом конференції, яку предкладала Англія, або шляхом мирового суду в Газі, як се предкладав цар, могла би бути найдовше, за тиждень полагоджена і небезпека була би відвернена.

На питане редактора, чи Ґрей вірить, що невтральні держави могли би допомогти до заключення мира, відповів Ґрей, що мирові ради які представляють ся як звичайні міркованя, що не роблять ріжниці між правом і безправством є безуспішні.

Ґрей заперечив з цілою рішучостю, нїби то перед війною істнувала якась коаліція (союз) проти Німеччини і нїби Німеччині накинено війну.

Редактор навязав далі до заяви канцлера (президента міністрів) Німеччини Беґмана, Гольвега, що Бельгія є охоронним муром. Ґрей відповів, що Бельгія була охоронним муром для Німеччини, Франції і мира. Але Німеччина забажала здобути і знищити той мур. Канцлер Німеччини признав неслушність і обіцяв, що Бельгія буде зараз привернена, як тільки військові цїли будуть осягнені. Тепер канцлер говорить, що не може бути мови про старий стан ані на сході ані на заході. Иншими словами незалежність Бельгії була би страчена так само, як незалежність Сербії й Чорногори, якби союзники не помогли тим державам піднести ся. На все те ми кажемо, Німеччині: Признайте засади які скрізь зазначують любителі мира, дайте народам дійсну свободу, а не так звану свободу, як пруське пановане визначує поневоленим народам як милостиню, направте заподіяні кривди, на скільки їх можна направити.

Ґрей зазначив далі, що засадою англійської політики в остатних літах було запевнене добрих відносин, спинене спорів инших держав. Закінчене договору з Францією, а опісля з Росією, не мало неприязного наміру супроти Німеччини чи супроти кого небудь; мало воно тільки мостити дорогу до тривкого мира.

Супроти твердженя Німеччини, що дійсною перешкодою мира є Англія, заявив Ґрей: Ніхто не бажає мира більше ніж ми, одначе бажаємо мира, який сотворив би справедливість і привернув пошану міжнародного права. Франція, Росія й Італія не потребують примусу, щоб витревати в війні. Знають вони добре, для чого ведуть війну, а саме борють ся за те все, що дороге є тим народам. Свідомість того додає їм енергії і робить їх непереможними. З німецького жерела походять дві заяви: Одна з них каже, що ми недопускаємо союзників до заключеня мира. Се твердженє звертаєть ся під адресою одного чи другого союзника. Обі думки є наскрізь хибні.

Далі Ґрей заявив, що Німеччина добре знає, що Англія ніколи не думала про знищене свободи Німеччини. Історія вчить, що насильним панованем і жорстокістю ніколи не можна вбити душі народу і Німеччина не винищить ні Бельгійців ні Сербів.

Далі Ґрей вказав на спосіб веденя війни Німеччиною і роблені нею жорстокости і заявив, що коли війну мусить ся далі вести, то треба буде уживати всяких можливих способів знищеня, які тільки людськість може винайти, аж людська помисловність доведе до зґуби людськости, якій властиво повинна служити.

Німці кажуть, що їх просвіта стоїть так високо, що дає їм право накинути її решті світа. Прусія, має, здаєть ся, тільки одно понятє про мир: Думає про мир зелїзний, який був би перевагою Німеччини, вакинен ю иншим народам. Не розуміє вона того, що вільний чоловік, що вільний нарід радше згине, ніж угнеть ся перед такою гординею, та що не може прийти до закінченя війни, аж та гординя буде зломана й понехана.

Що думає президент Франції Пуанкаре про війну і мир?

Підчес відвидин в Нансі президент французької републики Пуанкаре виголосив промову до льотаринґських виселенців Запевнив їх про прихильність цілої Франції і прирік сповнене домагань Льотаринґців приверненя мира і безпеки в їх давній вітчині. Дальше Пуанкаре сказав: Неприятелі ані безпосередно ані посередно ніколи не жертвували мира ані ми не хочемо, щоб його нам жертвували. Хочемо, щоб нас о мир просили. Не хочемо піддати ся їх умовам, хочемо їх подиктувати наші. Хочемо мира, який дав би запоруку рівновмги і тривкости Доки такий мир не буде запевнений, доки наші неприятелі не признають себе побитими, не понехаємо боротьби.

Італія.

В Італії по ріжних містах вибухли грізні противоєнні заворушеня. Італійське правительство видало дня 19. мая розказ до міст північної Італії а іменно до Міляно, котрий остро заборонює уладжувати якінебудь збори в цілій північній Італії.

В однім італійськім таборі відмовив один полк послуху. В Неаполі мешканці демонстрували проти короля. Спалили портрет Чічотого, котрий заохочував до війни. На фронті бриґада Сапарієго виступила проти свого команданта. В Апулії мусїли утікати властителі посілостий перед обуреною товпою, котра посуджує їх о причину війни. Італійці підносять бунт з причини нового покликаня до війска. Супроти послідних австрійських успіхів на італійській граници невдоволенє в Італії зросте ще більше.

Еспанія.

Недавно отворено в Мадриті (столица Еспанії, що лежить на полудне від Франції) сесію парляменту і з сеї нагоди король Альфонс виголосив промову до послів, в котрій між иншим сказав так: Еспанія удержує з обома воюючими сторонами рівномірні приятельські зносини і обі сторони хвалять се захованє, яке випливає з однодушної волї на роду. По війні заборонить Еспанія вивозити капітали і людий зі своєї держави, а що така небезпека грозить, бо воюючі сторони шукати-муть так капіталів як і людий для відбудови знищених країв. Тепер буде жадати еспанське правительство зміщення збройної сили для оборони держави. Парляментови предложить ся закон о реорґанізації (відновленю і скріпленю) збройної сили. Еспанія задержить на дальше повну невтральність супроти воюючих сторін, хоч Англія робила сильні заходи, щоби її пхнути до війни по своїм боці.

Д-р Андрій Чайковський.

Зі збірки „Вісім місяців під медвежою лабою".

IX. Наше житє в часї наїзду.

Зарібку жадного, а житє дороге Се вистарчить хиба на означенє нашої долї. Як прийшли Москалї, то все не то що подорожіло, але і дістати не було можна. Цілий мій маєток в готівці виносив 1.200 К. Ті гроші треба було сховати на случай грабежи. Поховали ми їх пайками: за одвірками, під віконними дашками, в лямпі. Всякий привіз від заходу був нам відтятий, від сходу ще не привезли. Дотепні купці поховали всї запаси і продавали на цїну золота. Покупців викидали зі склепу за двері. Мене назвав один різник „мудрим фільозофом" длятого, що я платив за мясо десятькоронівкою, а він хотів дрібних, бо не мав чим видати решти. Жидки поховали ще за австрійських часів дрібні гроші і за зміну треба було платити. Один чоловік заплатив на самбірськім двірци за зміненє десятькоронівки аж три короні, бо не міг інакше дістати білєту.

Не стало хлїба, цукру, і всіх найконечнійших щоденних потреб. Ми цілий тиждень пили чай і каву (перепрашаю, бо цикорію) без цукру. Відтак дістали ми трохи сахарини від знакомого і тим дурили ся. Не можна було дістати і опалу. На двірци було богато вугля і Москалї роздавали даром квітки на вуголь. Та знову не було чим привести і офіцир, що командував на двірци, робив великі перепони. Я випросив собі відтак у бурмістра дві фіри вугля. Лекше стало доперва, як прийшли Москалї салдати і стали правильно окрадати зелїзничі маґазини. Московська культура о тільки до нас прилипла,, що ми не соромились купувати крадене добро. Мука, крупи, картофля, масло, солонина, мясо, цукор, тютюн, продаване по склепах, всьо то походило з крадежи. Завязали ся формальні спілки з салдатами. Один такий спеціяліст салдат сидів тут в тюрмі, а що ночи виходив на заробок, крав на зелізници і заносив до поблизьких домиків на переховок, а звідси продавало ся вже купцям. Говорили, що одної ночи вкрав чотири балї муки і чотири бочки масла. Та то були такби сказати: ґрейзлерники, бо були знова злодії гуртівники. Сї крали відразу цілими вагонами Так красти, як Москалї крадуть, то штука, та знову у нікого не можна так лекко вкрасти, як у московської казни. Бо у них користає з крадежи не лише злодій, але і той, що пильнує вкраденого добра. Одним словом: „чин чина пачітайот". Говорили ми посередникам, чого вони так дорого крадене продають? Дарма каже, кождий хоче жити, а і для злодія треба його пай за працю відложити. На мясо до продажи ішли казьонні корови здохляки, яких пропадало по дорозі богато, а опісля йшов рапорт, що тільки а тільки штук здохло.

Але жити треба було ощадно, бо все якось прибуте наших треба було відкладати з місяця на місяць, а відтак і на чвертьріча. Ми міряли бохонець хліба на паї, і ніхто не поспів, треба було вдоволяти ся чайом, кавою з цикорії, бо молоко платили ми по 25 копійок за літру. Молоко було дуже хрещене. Треба було їсти барабосреб та кашу. Розговори економічні, де що появило ся і де що можна купити, стали у нас щоденними.

Подавати ся о запомогу ми не хотіли, хоч переказували до мене, щоб подавати ся. Один знакомий кацап говорив мені, що я би дістав запомогу навіть більшу, і проговорив ся, що відтак Москалї вважали би мене за свого. Та я о тім і сам знав, і вимовив ся, що менї поки що не треба, а опісля то й сам о те попрошу. Треба було конечно оглядати ся за якимсь зарібком. О адвокатурі не могло бути мови, щоби не стягнути на себе гніву мо-квофільського адвоката д-ра Фьодора Кмицикевича. Мій старший син з своєю молодою жінкою ліпив до аптики пуделочка на порошки найвисше по 20 с. за штуку. Я взяв ся шити суконні рукавиці. Перестудіював я докладно крій рукавиці, викроїв форму трохи більшу як моя і вшив дванайцять пар зі старої мантилї молодшого сина. Рукавиці переняв на себе один знакомий купчик. Але продав лише три парі по 80 копійок. Решта не здала ся, бо були на Москалів за короткі в пальцях. Я не предвидів того, що Москалів надїлила природа довгими пальцями. Але всеж на дванайцять штук знайшло трох праведників, а в Содомі не міг покійний Лот одного знайти. Всеж воно не є так зле, як люди говорять. Решту рукавиць роздав я між знакомих з звичайними пальцями. Мій син далеко ліпше вийшов на пуделках.

І нераз приходило нам на думку підчас тої роботи в зимній хаті, що тепер шевський аркуш промисловий далеко вартнійший, чим наші докторські дипльоми. Наше помешкане було страшенно зимне. Воно було зимне все; а тепер як на партері завели коні, та повиривали всї вікна і двері, то не було способу його огріти. Всї домашні, що мусїли поратись коло кухні, повідморожували пальці. Слугу ми відправили, лише приняли водярку. О справленю нової одежи і мови не могло бути. Чоботи ми собі самі латали, поки лише далось. Наш сторож посватавши ся з Москалями далеко краще жив, як ми. Він на нас був лихий, що дерево рубав молодший син.

Коли мій господар пішов пожалувати ся, що псують йому хату, то салдати загрозили йому смертію, коли би ще раз поважив ся в каменици показати ся. Ми через ті конї

страшно терпіли. Зимно і смрід. Гною повикидали через вікно тільки, що можна було на него з галерії безпечно перейти. Кромі того коні цілу ніч страшно стукотіли, а се дудніло над пивницями. А ще як два коні розпочали двобій, то ціла камениця дрожала і ми зі сну зривали ся.

Камениця стала ся посміховиском для всїх, хто від зелїзниці йшов. Через вікна визирали кінські голови, і офіцири їх залюбки фотографували. До тої справи мусїв аж ґенерал вмішати ся і аж тоді коні усунено.

Москалї мали в тім потіху, що з помешкань робили стайні. Дуже гарні домики на передмістю були в той спосіб понищені, а на Перемиськім то вивели козаки коні аж на другий поверх. Сидячи так довгими зимовими вечерами, ми мали враженє, що нас на якійсь стациї засипав снїг, і ми не можемо ні взад ні вперед видістати ся. Числячись так з кождим сотиком, з кождою картофлею, ми перебули примусову голодову курацію. Кожде висохло як скіпа і втратило на вазї. Ми хоч і не важились то бачили се на наших одягах і білю.

Та коби нам були лише спокій дали і не чіпали. А то не було дня, щоби не було яких небажаних відвідин. Приходили то за кватирами, то за меблями, то за офіцирами, яких ми не бачили. А кождого разу як хто застукав до дверий, ми непокоїли ся, що то певно якась напасть.

Зараз по новім році розпочало ся не лише збиранє руських земель, але збиранє чужих меблїв та їх масове вивоженє. Воно відбувало ся на ріжні способи, бо Москалї дуже проворний народ і вміє „промислом жить“. Спровадив ся офіцир до якого порожного помешканя (такого, що властитель виїхав), то випроваджуючи, забирав або все відразу, або що найлїпшого. Паковено се на вози і визожено на зелїзницю. А коли надійшли другі і застали хати порожні, то казали собі зносити річи з инших помешкань, а відтак їх забирали. Одного разу надвезено два вагони річий наданих через Червоний Хрест зі Старого Самбора. Один зелїзничий урядник задержав ту посилку, бо там були два фортепяни, а того чейже Червоному Хрестови не треба. Післав зараз о тім доклад до Львова і звідси приїхав полковник на слідство. Полковник похвалив урядника за се, але місцевий начальник стациї був инчої думки і уділив урядникови нагани, бо мовляв, ті річи міг надати сам генерал.

Що не забрали, а радше ще перед тим, як зачали забирати салдати, всяку мебель нищили і палили. У мого сусїда з партеру порубали і попалили салдати гарні оріхові стилеві меблї а великі зеркала із шаф потовкли топорами. Такого одичіня годі собі уявити. Каси вертгаймівські виносили на огороди і розбивали топорами, а не знайшовши там гроший лише документи, палили їх. Так само попалили цілу реґістратуру староства, скарбової дирекції і уряду податкового. То само діяло ся по дворах. Московські офіцири парадували в покрадених повозках. Та що й говорити, як і сам преосвященний Евлогій втікаючи зі Львова забрав з собою цїле гарне умебльованє на вісїм комнат. Менї здасть ся що на ту війну уділив Святійший синод своїм вірним розгрішенє від семої заповіди.

Податок від тютюну.

Між менше конечними річами, які в часї нинїшної світової війни значно подорожіли, займає тютюн не послїдне місце.

Є він в австро-угорській монархії предметом державного монополю, так, що подорожінє його цїн рівнає ся збільшеню податку від тютюну зі сторони держави, котра щоби мати покритє зростаючих видатків, мусить відкривати нові і поглублювати вже істнуючі жерела доходів.

Податки державні сягають в само нутро політичних, суспільних і господарських інтересів горожан і з тої причини при оцїнюваню їх податкової вартости, їх видержливости і розтяглости, належить взяти під увагу історичний розвиток підстав, на котрих вони опирають ся, а дотично споживчих (консумційних) податків, відграють поважну ролю і инші обставини, як приміром що скаже на підвисшннє чи наложенє податків сей, що спотрібовує (консумент). На се мусить держава уважати, коли хоче черпати дохід з консумциї якоїсь річи — в данім случаю тютюну.

Тютюн, як предмет менше потрібний, як предмет збитку, переходив ріжні дороги, заки підійшов під оподаткованє.

Його вітчиною є Америка, де вже в 16. столїтю куренє було широке розповсюднене між Індіянами в Бразилії і Мехику. Привезений до Европи через еспанських і англійських моряків, був зразу уживаний як лїчничий середник проти прищів і лишаїв, коли однак схотїв тут розширити ся як средство заспокоєня якоїсь, хочби і штучної потреби, стрічав ся з запереченєм та бажаня, не знайшов заохочуючого приняття. Так держави як і церква виповіли йому війну. І так папи Урбан VIII і Інокентій XII узнали куренє тютюну як тяжкий смертельний гріх і наложили клятву, а московський цар Михайло Фьодорович загрозив курцям кнутом і вигнанєм на Сибір; Так само і в инших европейських державах були тоді великі кримінальні кари за куренє тютюну. Ті однак заборони і кари викликали цїлком инший вислїд, бо чар заказаного овоча ще більше притягав, так що остаточно правительства, змінюючи своє дотеперішне вороже становище, скористали з людської впертости і налїг горожан використали для побільшеня своїх доходів, наложили податок на тютюн, а одною з форм того податку є монополь себто, що держава продає тютюн сама.

Мимо свого розповсюдненя, тютюн не є средством конечно потрібним до житя, але уживанє його підпадає під так зване понятє збитку і з того згляду проти податку від тютюну не можна підносити поважних замітів ані зі становища суспільної полїтики ані з господарських причин.

Чи однак надмірне оподаткованє тютюну є вказане зі становища податкової полїтики?

Щоби відповісти на то питанє, треба заглянути до історії людської просвіти, котра учить, що в ріжних часах, ріжні предмети служили переходово, довше або коротше як средства збитку і ужитя, так що смак людий їх густ, переконаня і звичаї улягли в тім напрямі досить частим змінам. Чи держава має певність, що тютюн становить під тим глядом виїмок, що куренє тютюну увійшло так сильно в налїг, що горожани понесуть радше тяжкі жертви, а не покинуть папіроса, цигара або файки? — Та-ж перед нами жили народи, які уміли вживати житя, хоч тютюну не мали! Війна знова учить нас, що нема таких привичок, від яких не можна би відвикнути. А здібність приміненя до змінених обставин стає ся у нас правилом. Можна отже сміло сказати, що подорожінє тютюну, при рівночаснім погіршеню його якости і задля трудностий при набутю, мусить потягнути за собою зменшенє куреня тютюну, що зрештою повитати належить з вдоволенєм зі гляду здоровля та ощадности кроваво заробленого гроша, який курцї пускають з димом.

Відроджуючий ся нарід.

Полїтика Англії супроти сусїдної Ірляндії, котру вона завоювала, полягала на зусилях в цїли насильного винародовленя Ірляндців, що перед тим мали свою власну державу, свою мову і католицьку релїґію, між тим коли Англійці від кількох віків є протестантами.

Одним зі средств, що провадили до сеї цїли, було насильне гнобленє кельтійської ірляндської так званої ґелїцької мови.

В значній степени вдало ся се Англійцям осягнути. В протягу 19. столїтя та гарна милозвучна мова, що має за собою оригінальну творчість, особливо в царинї пісні і поезії, була вже на дорозї до загибелї. В остатнім десятилїтю минувшого столїтя можна було начислити ледви пару тисяч ірляндських селян на заході, котрі не розуміли по англійськи і говорили тільки по ґеліцьки — позатим більша часть ірляндського народу уживала мови англійських наїздників як своєї мови. Затрата рідної мови не означала тут одначе повної сполуки з народом англійським. утрати почутя окремішности та погодженя з наїздниками здобувцями. Цїкаве є, що рух за задержанєм ґелїцького язика, зглядно за його зновленєм там, де погас, вийшов з посеред громадної ірляндської еміґрациї, яка з причини невідрадних відносин в краю — опинила ся за морем в Сполучених Державах північної Америки, де мешкає кільканайцять мілїонів Ірляндців (Айришів), котрі, можна сказати, є там народом пануючим.

Від яких десяток лїт ведена акція може похвалити ся вже знаменними вислїдами. Провід має „Союз для охорони ґелїцької мови“. Ірляндські ґазети в Америці приносять тепер вісти з краю переважно в рідній мові, друкуючи їх навіть старо-ірляндською азбукою. — Що відносить ся до вислїдів в самій Ірляндії — то вдало ся „Союзови“ покликати до житя в р. 1907 в Дублїнї (столиця Ірляндії, де недавно була революція проти Англії) ірляндський університет, де небавом і рідна ірляндська мова дійшла до своїх прав.

Тепер много викладів на дублїнськім университетї, в тім числї і обовязкових предметів — відбуває ся в ґелїцькім язиці і кождий студент перед остаточним вписом мусить зложити іспит, що володіє рідною мовою Ірляндії.

Перед вибухом европейської війни в р. 1914 учило ся вже в ірляндських школах в ґелїцькій мові 37.000 дїтий. Мова, про котру здавало ся, що погибла і воскресає, щораз більше входить в свої права

Виходять вже і в Ірляндії ґазети в ґелїцькій мові, при чім і в ґазетах (дневниках), що виходять в англійській мові, час від часу можна побачити одну-дві статї в ірляндській мові.

При помочи школи, і преси (ґазет) ширить ся і зростає воскресша мова в дома, переходить на публичні збори, віча, на церковні проповідниці.

Ірляндський рух в обороні рідної мови огорнув весь ірляндський нарід і се є запорукою, що нарід, який за так короткий час здобув для своєї мови такі права, не згине.

Як-же-ж подібні до ірляндських, є відносини у нас, на Україні, під московським кнутом?!

Свічник Сухомлїнова.

О скандальнім хабарництві російського мінїстра війни Сухомлїнова, який тепер сидить в петропавлєвській кріпости під замітом державної зради, не знав в Петрограді віддавна хиба тільки сей, хто не хотів знати.

На кілька лїт перед війною задержав ся в переїздї в Варшаві представник великих металевих фабрик і фабрик муніції в Крейзо у Франції і одному зі своїх знакомих оповів таку історію:

Вертаю з Петрограду. Ходило менї о одержанє більшого замовленя на гармати. Моїм соперником (конкурентом) був представник німецької фабрики муніції Круппа. І було більше як певно, що замовленє дістане ся йому. Тоді взяв ся я на спосіб. Я пішов в відвідини до панї Сухомлїнової, жінки мінїстра. Вперед висказав я жаль, що так велике замовленє не дістане ся фабриці в Крейзо. Сї слова приняла вона дуже холодно. Але нараз звернув я увагу на позолочуваний свічник, котрий висів посеред комнати. Була се звичайна робота вартости яких 200 рублїв.

Що за чудорий свічник! сказав я. Мусить бути дуже дорогий.

Панї Сухомлїнова здивувала ся сим незвичайно. Що-ж ви се кажете? Таж се звичайний виріб.

На се я знова: Але ж нї! Се твір надзвичайний. Знаю людий в Парижі, котрі би за такий свічник заплатили великі гроші.

Приміром? — усміхнула ся панї Сухомлїнова Ба... може і пів мілїона франків...

Панї Сухомлїнова споважнїла. Заглянула менї уважно в очи.

Знаєте, за ті гроші радо продам сей свічник

Добре. Прошу тільки о час двох днїв. Мушу телєґрафувати до Парижа. За два днї

буде відповідь. Третього дня приношу її пятьсот тисячів франків. Рівночасно показало ся, що предложене доставн муніції фабрики в Крейзо є для російського правительства „догіднійшим“ як предложене Круппа. Словом, все було дуже гарно — краще бути не могло. Я мав успіх.

А що стало ся з свічником? Мені його відослано. Я продав його за 75 рублів одному торговельникови.

Як бачимо — гарного чоловіка — яким є Сухомлінов — вибрала собі Росія на міністра війни, повірила йому начальну військову власть і оборону своїх границь.

Беруть в Росії хабарі не тільки рядовики, але і міністри. „Чин чина поважає“...

НОВИНКИ.

Відбудова Галичини. Професор німецької політехніки в Празі, Теодор Бах і старший радник будівництва, Едвард Енгельман, котрі обіхали Галичину, знищену воєнними подіями, оголосили письменно своє коротке справоздане, в якім приблизно обчислюють кошта посталеня одного будинку на 5.000 К, тимбільше, що в східних Прусах принято ті кошта на 8.000 марок (що рівнає ся 11.440 К по курсі: 100 марок 143 К). На підставі дат, зібраних до нині через намісництво з 60 тільки повітів, вільних від ворога, число знищених і ушкоджених домів в 1323 сільських громадах і 112 містах і місточках виносить стовісімдесять девять тисяч і вісімдесять два (то є: 69.216 домів мешкальних і 119.866 господарських будинків), крім будиків на дворських обшарах і публичних будинків. Кошти відбудови винесуть, після предложеня Баха, около один міліярд корон (тисяч міліонів), в дійсности однак будуть висші з причини браку і дорожнечі матеріялів будівельних і робітника. Що відносить ся до покритя коштів відбудови, то після кількоразових приречень президента міністрів, кошти відбудови сіл понесе держава, відбудову міст доконає ся при помочи запомоги а по части кредитом, а тільки виїмково, запомогами.

Важну постанову в справі причинку для родин покликаних до війська містить найновійший цісарський розпорядок, а саме, що члени родин, які числять менше як ніж 8 літ, мають дістати підвишку причинку, так, що взагалі будуть мати 75% причинків инших членів родини. Ся постанова відносить ся одначе тільки до членів родини, як мусять платити чинш за мешкане (отже тільки до комірників), та що ті родини не числять більше як 2 членів, які побирають повний причинок. Видаток який з сего повстане, винесе річно 60 міліонів корон. Дальше розпорядок постановляє, що причинок належить ся також за тих покликаних до війська, які згинули або пропали, а також, що се заряджене відносить також до дітий, які по сім реченци скінчили 8 літ житя.

Заряд громади Тустановичі розвинув в часі війни незвичайну патріотичну і гуманітарну діяльність, чого вимовним доказом слідуючі зіставлення деяких тілько фактів. На річ державної позички записала доси ся громада 3.400.000 кор.; на українських січових стрільців дала 32.500 кор.; на лицаря в зброї поставленого в Дрогобичи 50.000 кор. В листопаді відкрила громада кухню для бідних і чайню для шкільної молодіжи, з якої може користати 1500 дітий; також в часі війни відкрила епідемічний шпиталь, шпиталь для жінок і для дітий. Треба додати, що ся громада завела у себе електричне освітлене і поклала камінні хідники. Душею акції добірного складу громади являєть ся голова міста Яків Шпіцман, досі мало звісний задля своїх надзвичайних громадських прикмет. Треба побажати дальших подібних успіхів.

Хлібові карти на Буковині мають бути введені вже в найблизшім часі. Буковина покривала до сих пір своє запотрібоване з власних запасів. Міністерство внутрішних справ обовязалось достарчувати Буковині щоденно 4 вагони муки та 8 вагонів кукурудзи.

Осторожно з водою! або: сільські керниці — розсадниками хоріб. Вода є для чоловіка конечною, є вона також отруєю, коли місгить в собі зараазки хоріб. Наколи керниці не є удержувані в належитім порядку і чистоті, бакцилі (заразки недуг) множать ся у воді в застрашаючий спосіб. Загально звісно, що в галицьких місточках і по селах керниці були дуже занедбані а московський наїзд сей кепський стан ще погіршив. Москалі уважали керниці за збірники на сміте і всякі бруди, а в ріжних сторонах укривало населене в керницях всякі предмети перед московськими розбишаками. Мимо того пєть ся з тих керниць воду, не питаючи ся і не журячи ся тим, що на дні тої керниці або коло неї находить ся. В Радимні приміром відкрито в віддалі заледви двох метрів від керниці дві свіжі могили по поляглих, в инших знова місцевостях витягнено з керниці пса або коня. Належалоби отже провірити і перечистити всі керниці, передовсім в тих околицях, де були Москалі. Населене не повинно вичікувати на розказ від властий, але забрати ся чимскорше до діла і перечистити керниці. Бо з весною небезпека розширюваня всяких заразливих хоріб є більша, а кепська і брудна, занечищена вода сприяє розширюваню пошесних недуг: тифу, червінки і холєри. Тому: осторожно з водою. Сподівати ся треба, що власти займуть ся також справою керниць і розішлють відповідні комісії для провіреня, яку воду пє населене.

Гринько Тершаковець, бувший посол соймовий з рудецького повіту, перебуває тепер в російській неволи в Астрахани, взятий з Перемишля як австр. фельвебель. В картці з 7. лютого до о. Ліщинського в Бориславі пише між иншим: „Я живу здоров. Тут живуть о. Іван Бачинський і о. Григорій Панчишин. Просв. Андрей живе в Курску — писав до нас. Тут в Астрахани Українців воєнно-плінних є около 20, студенти університету і професори. Я тут від 16 жовтня, вперід був в Азії, в Самарканді. Здоровіть від мене всіх знакомих.“

Осторожно з огнем. При зближаючій ся літній порі, варто пригадати всім, а головно селянам сю осторогу, щоби перед дітьми ховали сірники. Діти, найчастійше по селах, які зістають в дома без надзору, є причиною пожарів, чим з заможних господарів роблять нуждарів. Огні вже зачали ся! Дня 12. мая с. р. в білу днину, коли всі дорослі заняті були працею в поли, а в селі остали тільки діти, в громаді Попелянах львівського повіту, повстав з „невідомої причини“ в стайні одного з господарів великий огонь. Заки люди прибігли з поля, огонь поширив ся так, що грозив знищенєм цілому селу. Завдяки одначе вмілому проводови при гашеню, по кількагодинних зусилях удало ся пожар зльокалізувати. Жертвою пожару впали тільки три господарства. Підчас ратованя свого господарства, попік собі сильно лице, голову і руки тамтейший господар Павло Леськів, числячий около 60 літ, котрого в грізнім стані привезено передвчера на лічене до львівського шпиталя.

Виновники сараєвського морду. Гаврiль Принціп, один з головних заговірників сараєвського морду, засуджений на досмертну вязницю, зраджував від довшого часу умовий розстрій на релігійнім тлі. Вбійчо вплинула на него вістка про занятє Сербії. Лікарі сконстатували у него окрім сього чахотку. Хорого перевезено до шпиталя. Тут лежить він від кількох місяців в келії байдужий до цілого світа, — і цілий день проводить на молитві. Лікарі обчислюють його житє що найвисше на 3 місяці.

Недостача капелюхів. Властителі складів капелюхів в Празі оголошують в чеських часописях обширну оповістку, в якій виказують, що по причині недостачі вовни, якої ціна дійшла до дуже високих цін, фабрики перестали виробляти нові вовняні капелюхи. Також німецькі фабрики капелюхів перестали дальше виробляти капелюхи. Супроти сего мущини будуть мусіли вдоволитись головно перероблюваними капелюхами.

Незвичайний злочин. Недавно відкрито в громаді Чінкота коло Будапешту в одній пивници кількадесять замкнених бочок, а що там був великий сопух, то зацікавили ся всі, що може бути в тих бочках. Тому отворено ті бочки і тоді стверджено, що в кождій з тих бочок було напів зогниле тіло якоїсь женщини, котру наперед замордовано, а відтак забито в бочку. Близші доходженя ствердили, що в тім мешканю, до котрого належить пивниця мешкав перед війною один неженатий трийцятьвісімлітний бляхарський майстер, що звав ся Кіш, котрий до Чінкоти прибув на кілька літ перед війною і вів дуже гуляще житє. Сей Кіш виїздив дуже часто до Відня або Будапешту, привозив звідтам якійсь молоді жінки або дівчата, яких ніхто в громаді не знав і які по короткім часі десь зникали. На питанє знакомих говорив Кіш, що ті жінки чи дівчата від него вже виїхали, між тим, коли по правді він їх убив і забрав їм готівку. Легковірні жінки і дівчата зваблював Кіш до себе під обіцянкою, що там з ними оженить ся, хоче тільки якогось хочби незначного приданого. В сей спосіб принадив Кіш кількадесять женщин і дівчат, яких опісля з його руки постигла страшна смерть. Сей страшний злочин наробив на Мадярщині великого розголосу і угорська поліція підозріває, що жертвою Кіша впало в послідних 10 роках 178 женщин, з котрими удержував він близші зносини. Пошукуваня за злочинником видали такий вислід: Червоний Хрест на основі свідоцтва етапної команди виказав, що Беля Кіш, приділений до 3. полку піхоти, помер на тиф дня 5. лютого 1915 в шпиталі у Валєві в Сербії, куди попав ся в полон. В сей спосіб огидний злочинець оминув заслуженої кари на земли

Вісти про замордованє Распутіна. З Берліна доносять, що недавно замордовано в Петрограді звісного ворожбита і особистого дорадника царя, хлопа з Сибіру, Распутіна, про котрого ми кілька разів писали. Цар стояв цілий під його впливом; в кождій важнійшій справі радив ся свого віщуна. Распутін був на царськім дворі дуже поважаний; коли 1914 р. викрав він насильно одну даму з ліпшого товариства, і в утечі зістав ранений, займались лічeнєм його ран пані з найвисших кругів. Оповідають, що цар був противний нинішній світовій війні, згодив ся однак остаточно на мобілізацію під напором великого князя Миколи Миколаєвича та міністра Сухомлінова, якого тепер арештовано. Двірські круги є однак переконані, що колиб перед виповідженєм війни з кінцем липня 1914 Распутін, який в наслідок любовної справи лежав хорий, був зявив ся у царя, до нинішньої війни булоб не прийшло, бо царський віщун був за миром. На разі вість про його замордованє не є ще потверджена.

Румунський москвофіл про царя Миколу II. Румунський москвофільський політик Філіпеску вернувши з Росії оповідав представникам букарештенських газет про царя - Цар — говорив він — робить враженє зовсім знищеної людини. Розсіяний, перекидаєть ся в розмові з одної справи на другу. Про війну говорить як про велике нещастє, що навістило Росію. Мимо запевнень, що ворог буде побитий, не слідно у него ніякої віри, лиш пригноблене. Послухане моє у царя тревало пів години; був при тім і звісний ворожбит Распутін, що зробив на мині не дуже миле враженє. Він перебивав цареви продовжав його замітки, хоть видно було, що мимо своєї позірної інтелігенції справу розумів дуже слабко. Той впливовий чоловік ніяк не належить до визначних людий. Прямо не зрозуміле, як він міг так опутати царя.

Полонена Московка. В боях коло озера Нароч полонили оноді німецькі війска 19. літну дівчину, яка служила в російськім війску при санітетах. Вона мала звичайний салдатський однострій та стрижене волосє. На запит, чому не вступила до самаританської служби, відповіла, що там панує розпуста. Полонену відставлено до табору цивільних полонених.

Революція в Португалії. З Португалії надходять від кількох днів вісти, які кажуть догадувати ся, що державу сю ждуть нові заворушення. В послідних днях донесли телеграми, що правительство в Португалії завісило над цілим краєм воєнний стан. Того са-

мого дня донесла телеграма з Мадриту, що з Португалії не виїзджає вже ні один потяг, та що перервано всї телеграфічні получення між Португалією а Еспанією. Тепер доносять, що в Лісбоні повстала революція, в якій бере участь також війско. Арсенал (фабрика муніції) горить.

Многоженство у Франції. Серед богато нових питань, які приносить нинїшна велика війна, жадна не є так важна для Франції, як будучність французького народу. Підчас війни повстали десятки стоваришень, яких цїлию є піднесенє числа уродин. Кромі того повстав на провінції цїлий ряд товариств і спілок, які взяли собі за ціль через відповідну агітацію вложити на всїх Французів обовязок женити ся і виховувати дїти. Але ся агітація не вдоволяє одначе всїх, бо знова в газетах підносять ся поважні голоси за введенєм у Франції многоженства. Одна газета пише так в тій справі: „Що буде з тими тисячами женщин, котрі в наслідок війни і зменшеня числа мущин, не будуть могли вийти замуж? Цїле мужеське поколїнє зістало здесятковане. В будучинї на одного мущину випаде 10 женщин, які схочуть вийти замуж. Належить отже завести многоженство. Предложенє се не є в дїйсности без значіня для Франції. Яке ж на се є инше средство, щоби заповнити ті страшні утубки в суспільности? Кожда родина мусить мати що найменше шестеро дїтий. Одна пара супружеська дуже рідко має тілько дїтий. Більшу скількість дїтий можна тілько тоді осягнути, коли один мущина буде мати кілька жінок. Кожда жінка буде мусїла віддати свій посаг на вихованє через себе уродженик дїтий. В той спосіб безужиточні, нагромаджені богатства старших дївчат придадуть ся на відродженє вимираючого народу. Нема иншого средства, котрий би виратував нас Французів перед цілковитим занепадом. Ту ходить не тілько о нашу независимість, але о істнуванє нашої раси!“ Таке воно дїєть ся в тій Франції, де передтим держали ся правила, що одна супружеська пара не могла мати більше як двоє дїтий, — або правила: не мати жадних дїтий.

Розбійничі напади в Польськім Королївстві? На улицях Варшави розліплено такі оповістки: „В останнїх часах множать ся рабункові напади в окрузї варшавського генералгубернаторства. Майже що дня доносять о нападах, доконаних через банди, складаючі ся з 6 до 12 осіб. Напасники нападають на невинних людий ночами в помешканях, вяжуть, душуть, мучать і в страшний спосіб мордують або стріляють, а женщини насилують. Напасники забирають в сей спосіб при помочи сих злочинів гроші в сумах від 100 до 1000 рублів. В ночи з 27. на 28. цвітня 1916 мучили напасники в страшний спосіб в селї Олесин господаря Волтинського, його жінку і забрали йому 1000 рублів. В ночи з 29. на 30. цвітня напали напасники в селї Подольщині на Мекульского і Варковського і першому з них забрали 400 рублів, другому 140 рублів. Жінку послідного зранили так тяжко сокирою, що вмерла в протягу 3 годин. В ночи з 2. на 3. мая напали незвісні напасники і обрабували в селї Нові Вуси Варчинську а відтак Павловського. Віднесли вони в наслідок знущаня тяжкі рани. 17-лїтну доньку Павловського і служницю знасилували. Забрали 400 рублів За викритє напасників визначено в кождім окремім випадку по 1000 марок. Таку саму нагороду дістане сей, що подасть вісти, на основі яких улегшить ся вислїдженє напасників. Вісти належить подавати до губерніяльного суду. Видано в Варшаві, дня 6. мая 1916 року. Під хоти: губернатор фон Ерццорф, ген. піхоти. Такі то річи дїють ся серед польського народу, в Польськім Королївстві!

Поневолені Росією народи до Вільзона. „Союз поневолених Росією народів“ звернула недавно ся до президента Сполучених Держав телеграфічно з просьбою о охорону перед російським правлїнем. Просьба зачинаєть ся отсим вступом: „В пекучій потребі звертаємо ся до Вас, Пане Президенте, як до борця за людяність і справедливість, а через Вас до всїх приятелів людскости, щоб помогли Вас, яку важку долю мусять зносити наші земляки і одновірці з вини Росії. Через Вас, Пане Президенте, звертаємо ся також до союзників Росії, бо знаємо, що й вони в своїй любови до свободи і почутю права признають наші терпіня нестерпними. Ми, члени чужих народів і віроісповідань Росії, обвиняємо російське правительство перед цїлим просвіченим світом і кличемо о поміч і охорону перед винищенєм“. По тім ідуть уступи, присвячені положеню кождого з народів, в такім порядку: Фінляндці, Балти, Лотиші, Литовці, Поляки, Жиди, Українці, Музулмани, Грузини. Кінчить ся просьба коротким зображенєм російського правліня взагалі і з'окрема в теперішній війнї. Уступ про Українців звучить: „Нас Українців позбавлено святочно запорученої автономії. Самостійність нашої церкви знищено, нашу мову, мову 30 міліонового народу, прогнано з публичного житя і школи. Культурні товариства з початком війни розвязано, пресу заборено. В Галичині і Буковинї Росія відкрито почала здійснювати супроти нашого народу свої наміри вимушуваня. Все українське переслїдовано, переведено масові арештованя і розпочато насильне московщенє. При тім російське правительство мало лише виступати як освободитель Галичини“.

Примусове очищенє, голенє і стриженє в Лодзї. В Лодзї оголошено слїдуючу оповістку: „Всї особи, яких здибаєть ся на улици міста так обшарпаними, обдертими, брудними і вошивими, що їх занедбаний вигляд може викликати обуренє, зістануть сейчас арештовані, а по обстриженю волося (бороди і голови) та по відповідним увільненю від вошний (купанє у призначених до того купелевих заведенях), задержані будуть доти, доки не вiдчищать належито своїх убрань і не припровадять їх до порядку. Повсталі через се кошти будуть покриті через відданє тих осіб до примусових робіт.

Масові арештованя в Фінляндії. Російські власти доконують безнастанно в Фінляндії домашні ревізії і арештованя. Перед кількома днями арештовано без найменшої підстави чотирох студентів университету в Гельзінгфорсї та двох професорів університету. Арештованих перевезено в кайданах до Петрограду, а звідси вислано їх на Сибір. Звісного адвоката Едварда Польон осаджено в Костромі. Науку в народних школах здержано ще перед шести місяцями, а то з причини, що в шкільних будинках приміщено жовнірів. Дневники конфіскують ся, а на редакторів накладаєть ся величезні кари. Звісний редактор Оттелїн Ейнар зістав засуджений на кару вязниці за се, що в честь одної фінської народної геройки написав статю. В місті Виборгу засуджено досї за дрібні переступства звиш чотириста осіб на високі грошеві кари. Ославлений нач. поліції в Виборгу, Пекконер, який був свого часу правою рукою і заушником Бобрікова, помер недавно в наслїдок тяжкої хороби. Був загально зненавиджений.

Фальшованє лїчничих средств в Росії. В Росії дїють ся цікаві „історії“ з лїчничими средствами. В мирних часах спроваджувала Росія більше як половину потрібних медикаментів (лїчничих средст) з Німеччини, а більше як четвертину доставляли її філії німецьких фабрик в Росії. З настанєм війни філії ті зістали сконфісковані. Супроти браку довозу з Німеччини і сконфіскованя німецьких філїй в Росії, за старанєм головної медичної управи в Петроградї, та при помочи лікарських відділів при земствах і міських радах утворено цїлий ряд фабрик для лїчничих виробів. До послїдних часів російські газети запевнювали загал, що російська армія є добре заосмотрена в лїчничі средства; доперва недавно газета „Русскія Вѣдомости“ справу ту подали в правдивім світлї. В російській армії — пише ся часопись — не тілько, що є брак всяких медичних виробів, але на загал, з вони фальшиві, дуже часто шкідливі і нечувано дорогі. Сї свої спостереженя попирають вони сильними доказами, іменно двома урядовими звітами головної воєнної кватири. Комендант X. корпусу армії, генерал Сєверс доносить в звіті з дня 18. жотня м.р. під ч 4719, що по переведених пробних доходженях виказало ся, що хініна, яку йому достарчено, має в собі до 45 просент муки і йодоформу та около 35 пролент гіпсу. Так зване лікарство „Сальоль“ має в собі часто до 75 процент води. Шеф штабу XVII. корпусу, генерал Стремонхов пише в своїм звіті з 24. грудня до ч. 9437, що кожде лікарство мусить він перед його ужитєм піддати пробним доходженям (аналізі). Сей генерал додає ось що: „Вживати фальшивих лїків для ранених жовнїрів є підлостю і злочином“. Голосні крики обуреня з поодиноких відділів війскових подїлали в дечім на військові власти, бо якраз союз земств поставив проєкт злуки всїх губерніяльних земських властий в цїли основаня всеросійської фабрики для виробів лїчничих средств

Памяти Еп. Чеховича. В неділю д. 14. с. м. відбулась за бл. п. преосв. Чеховича панахида в Преображенській Церкві у Львові. Патріотичну проповідь виголосив красноріччиво дир. о. Лежогубський, підносячи великі заслуги покійного Владики на полі нашого національного відродженя. Панахиду відслужив офіціял Білецький в асисті майже всего львівського нашого духовенства. Велика церков була битком набита вірними. Між присутними переважала інтелігенція.

Відчит про українську справу. Французька і англійська преса інтересують ся щораз більше українським питанєм. Головно дуже много цікавить ся сею справою французька преса в Швайцарії. Так прим. запрошено звісного румунського історика Штурдзу, щоб виголосив в маю в Льозанні виклад на тему „Призабутий край, Україна“. Дохід зі вступу призначено на жертви війни на Україні.

В справі зголошеня народних учителів. В справі обовязку зголошеня до теперішного військового перегляду ополченців — зайшли сумнїви, як доносить віденська преса, що до того, чи народні учителі, яких признано за здібних до служби в загальнім ополченю без оружя, а щойно пізнїйше на інтервенцію військових властий увільнено їх від служби, мають ставитись до загального перегляду. Віденський маґістрат не прийняв зголошень тих учителів, заявляючи їм, що їх увільненє від військової служби є ще правосильне і що вони не мають обовязку ставитись до перегляду.

Д-р Олександер Лісевич, адвокат, посол до парляменту і до розвязаного галицького сойму, один з провідників „польської поступової“ партії, помер 12. с. м. у Львові.

В інтересі воєнних полонених. Кн. Кароль шведський і представники Червоного Хреста німецького, австрійського, угорського, російського, данського, шведського і швайцарського підписали в Стокгольмі протокол, затверджуючи текст ухвали, принятої на конференції в Стокгольмі в падолисті 1915 р. в справі трактованя полонених в таборах полонених.

Адвокатський іспит зложив у львівськім висшім судї краєвім з дуже добрим вислїдом п. д-р Степан Витвицький, кандидат адвокатури.

З жертвенности наших громад. Громада Перевокока зложила на дар святочний для війська 500 К. з чого 250 кор. вислано для Укр. С. С. через Комісаріят Укр. С. С. у Львові а 250 Кор. для війска без ріжниці народности. Від вересня 1915 є в Переволоцї резервовий шпиталь війсковий. Особлившою опікою окружають сей шпиталь п. Олена Олена п. Олесницька і Ольга Кухтинівна. Вони то збирають в селї датки на молоко для хорих і два рази денно спішать з тою поживою до шпиталя. Громадяни переволоцькі охотно дають жертви. На молоко зложили доси більше чим 1000 кор. не вчисляючи в те молока, яєць, масла і ин. що безплатно жертвували. Дотепер закуплено для шпиталя понад 4000 лїтрів молока, а що много коров забрали Москалї то не мало мусять обі наші Самаританки натрудитись, щоби тілько молока придбати. Датками на шпиталь причинились також сусїдні села Зарівиниці і Руколиш. Перед святами прислали були до уряду парохіяльного в Переволоцї з ц. к. Міністерства війни 25. листків так званого „Жіночого коронного фонду“ на дохід для інвалідів, але що листки були друковані не в українськім язиці то Переволочани не хотіли їх брати, но заявили, що охотно закупять листки друковані в укнаїнськім язиці. Коли тими днями українські листки наспіли, то в однім дни вплинуло на них 75 корон. Честь патріотичним Переволочанам.

Дневний порядок
XXII. Звичайних Загальних Зборів
Товариства взаїмних обезпечень
„ДНІСТЕР“
У ЛЬВОВІ.

Загальні Збори відбудуть ся ві второк, дня 30. н. ст. мая 1916, о год. 10 рано, у власній салї Товариства у Львові, (при ул. Руській 20).

Пред Зборами о 8-м'й годинї рано відбуде ся Богослуженє в церкви Успенія Пресвятої Богородиці на інтенцію Товариства.

О 10. годинї перед полуднем розпічнуть ся Загальні Збори. На дневнім порядку:

1. Відчитанє протоколу XXII. Загальних Зборів з 21. мая 1914.
2. Звіт Дирекції і Надзираючої Ради і замкненє рахунків за XXII. і XXIII. адмін. роки (1914 і 1915).
3. Звіт Ревізійної Комісії і уділенє абсолюторії Дирекції за XXII. і XXIII. адмін. роки (1914 і 1915).
4. Внесеня надзираючої Ради в справі розділу білянсових надвижок за 1914 рік в сумі К 28.232·27 і за 1915 рік в сумі К 25.244·73.
5. Вибори:
   а) 6 членів Надзираючої Ради на 6 літ на місце уступаючих (§ 36. стат.).
   б) 5 заступників членів Надзираючої Ради на 1 рік (§ 36. стат.).
   в) 3 членів Ревізійної Комісії і 1 заступника на 1 рік (§ 49. стат.).
6. Інтерпеляції членів.

Того самого дня пополудни о 4. годині відбудуть ся в дирекційній салі

XIX. Звичайні Загальні Збори
Товариства взаїмного кредиту
„ДНІСТЕР“

реєстрованого стоваришеня з обмеж. порукою в котрих можуть брати участь ті члени тов. вз. обезп. „Днїстер“, які є також членами тов. вз. кредиту „Днїстер“. За леґітимацію служить уділова книжочка.

На дневнім порядку:

1. Відчитанє протоколу з XVIII. звичайних Загальних Зборів з дня 21. мая 1914.
2. Звіт Дирекції і Надзираючої Ради і замкненє рахунків за XIX. і XX. адмін. роки (1914 і 1915).
3. Звіт Ревізійної Комісії і уділенє абсолюторії Дирекції за XIX. і XX. адмін. роки (1914 і 1915).
4. Внески Надзираючої Ради в справі розділу зисків за рік 1914 в сумі К 17.049·80 і за рік 1915 в сумі К 12.577·42.
5. Інтерпеляції членів.

До наших передплатників!

Хочете правильно діставати „Свободу“, то поминувши вже се, що треба **прислати гроші**, належить також написати своє імя і назвиско, село, почту **виразно**. А вже хрест божий маємо з предплатниками при зміні адреси, ніяк не хочуть люди привикнути, що конечно **при зміні адреси треба подати** попередну адресу, передовсім жовнїри, які мають полеві почти повинні тямити, що доки не подадуть старий Feldpost, доти на нову адресу не дістануть часописи. Просимо й собі і нам прикрости не робити і **точно** придержувати ся наших вказівок.

ГАРНИХ МОЛИТВЕННИКІВ великий запас має на складі і продає по дешевих цінах:

КНИГАРНЯ НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
Львів, Ринок 10.

Замовленя за попереднім надісланєм гроший на провінцію і на полеві почти висилаємо оборотно.

НАДІСЛАНЕ.

Директор „Народної Лічниці“ у Львові
Др. Евген Озаркевич
приймає хорих,
ул. Підвале ч 7.
Дім „Днїстра“.
Стація електричного трамваю коло хати.

АДВОКАТ
Д-Р ІЗИДОР ГОЛУБОВИЧ
переніс канцелярию з Тернополя і веде її
у Львові
ул. Руська ч. 3. І пов.

Оголошеня.

Для тих, що оголошують ся, подаємо до відома, що у нас є така тарифа:

Оголошеня звичайні за стрічку одношпальтову дрібним друком або її місце 20 с. — Надіслане за стрічку дрібним письмом або її місце 60 с., в оповістках 80 с., в части редакційній 1 К. Повідомленя про вінчаня, заручини і т. п. по 1·50 К за стрічку, найменше 4 К. Дрібні оголошеня за слово 6 с., найменше 60 сот. Слова грубшим друком числить ся подвійно. Передплата і :: :: належитість за інсерати платні у Львові. :: ::

НА БОЛЇ МЯЗІВ дуже многі не зважають, бо думають, що они перейдуть. Ті болї повертають однак по якімсь часї і то тим сильнїйші, чим більше їх занедбуємо. Все лишає ся в мязах і тканинах дещо з того, що викликує болї. Се однак дуже легко позбути ся, коли будемо болючі місця натирати та масувати Феллєра флюїдом з ростинної есенції з м. „Ельза-флюїд“ який ділає дуже добре. Сим не лише що позбудемо ся болїв, але спричинимо живійший обіг крови в болючих місцях. Кров входить в найдальші закутини усіх тканин мязів, нищить причини болїв та хоронить їх перед відновленєм болїв. 12 фляшок сего знаменитого середника до натираня висилає оплатно до кождої місцевости лише за 6 К аптикар **E. V. Feller, Stubica, Elsaplatz Nr. 308. (Kroatien).** Рівночасно можна замовити за 4 К 40 сот. оплатно 6 пуделок лагідних, розвільнюючих, рабарбарових піґулок з м. „Ельза-піґулки“ що є знаменитим, заосмотрюючим апетит, середником. Дуже добре та певно ділає також середник на нагнїтки, що під назвою Феллєра туристичний плястер з м. „Ельза“ позискав собі численних прихильників. 1 картон коштує лише 1 або 2 К.

КІНДРАТ КАПЧАК K. u. k. Pulverfabrik II. Blumaw Barake 20, Felixdorf N. Ö. пошукує своєї жінки Тикини Капчах з Нагірян.

Матеріяли до календаря „ПРОСВІТИ“ на р. 1917.

З огляду на те, що календар „Просвіти“ на рік 1917 має появити ся значно скорше, ніж се було можливо зробити в сім році, проте Товариство „Просвіта“ просить Вп. наших письменників надсилати:

1. **Оповіданя, новелї, нариси і т. п. найбільше на пів аркуша друку, зглядно на 450 віршів у два стопці (8 сторін друку) теперішного формату календаря.**
2. **Короткі статї на актуальні теми,** ілюстровані по змозї фотоґрафічними знимками або вільноручними рисунками.
3. **Фотоґрафії відзначених військовою властю Укр. Січ. Стрільців, а крім сего також жовнїрів які поза У. С. С. служать в армії, осіб, котрі, перед війною визначили ся громадянською діяльностию, з додатком найважнїйших дат з житя і діяльности.**
4. **Військову термінольоґію** (зброя, походи, поділ війск, поодинокі частини оружя і т. п.)
5. **Фотоґрафічні знимки всего на тепер є актуальне.**
6. **Самостійні, власноручні рисунки пригожі для календаря.**

Приняті твори будуть ремунеровані після принятої товариством норми.

Присилати належить найдальше до кінця цвітня 1916 на адресу:

Товариство „Просвіта“
у Львові, Ринок ч. 10.

ГАВРИЛО ГУМЕННИЙ — K. u. k. Kriegspital, Wien, XX. Grinzieg, Barake 40, пошукує своєї рідні Марини Гуменної і знакомих з Іщова пов. Підгайці.

СТЕФАН ПЕТРИШИН K. u. k. Pulverfabrik II. Blumaw Barake 20, Felixdorf N. Ö. пошукує своєї жінки Анни Петришин з Мишкова пов. Заліщики.

З друкарні „Діла“ Львів, Ринок 10. Видавець: „Діло“, стов. зар. з обм. пор. За редакцию відповідає: Др. Степан Баран.